

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

ЎЗБЕКИСТОН АҲОЛИ СИҲАТ САЛОМАТЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШГА ҚАРАТИЛГАН ИСЛОҲОТЛАР

“Тарих ва филология” кафедраси доценти

Гадоева Лобар Эргашевна

Аннотация: Аҳоли саломатлигини таъминлаш мустақил, ёш давлатимиз ҳал этиши зарур бўлган бош масалалардан бири бўлганлиги, шўролар даврида олиб борилган ғайримиллий иқтисоди, экологик ва тиббий сиёсат ҳолатида ҳаёт тарзининг салбий натижалари ва мустақиллик даврида Ўзбекистон аҳоли сиҳат саломатлигини таъминлашга қаратилган ислоҳотлар

Калит сўзлар: Давлат, тиббий сиёсат, ҳаёт тарзи, ғайримиллий иқтисодиёт, экология, орол денгизи, регион, глобал, партия.

РЕФОРМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация: Обеспечение здоровья населения является одним из основных вопросов, которые необходимо решить нашей независимой, молодой стране, вненациональное хозяйство, осуществленное в советский период, негативные результаты образа жизни в случае экологической и медицинской политики. и реформы, направленные на обеспечение здоровья населения Узбекистана в период независимости.

Ключевые слова: Государство, медицинская политика, образ жизни, вненациональная экономика, экология, Аральское море, регион, глобальный, партия,

HEALTH CARE REFORMS IN UZBEKISTAN

Abstract: Ensuring the health of the population is one of the main issues that our independent, young country needs to solve, the non-national economy carried out during the Soviet period, the negative results of the lifestyle in the case of environmental and medical policy, and the reforms aimed at ensuring the health of the population of Uzbekistan during the period of independence.

Key words: State, medical policy, lifestyle, non-national economy, ecology, Aral Sea, region, global, party.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

Аҳоли саломатлигини таъминлаш мустақил, ёш давлатимиз ҳал этиши зарур бўлган бош масалалардан бири бўлди. Бунга ундаган асосий сабаб шўролар даврида олиб борилган ғайримиллий иқтисоди, экологик ва тиббий сиёсат бўлди. Ибратли бир мисол келтириш билан кифояланамиз, чунки шўролар давридаги ҳаёт тарзининг салбий натижалари ҳақида кўп ёзилган. Профессор С.Мамашокировнинг ёзишича, “айрим маҳаллий партия, давлат органларининг раҳбарлари учун 25, 50, 100 йиллардан кейин бўладиган истиқболлар амалий аҳамиятга эга эмас, нари борганда, бундай илмий таклифлар фақат оғиздагина, юзаки қўллаб қувватланади, холос. 1980 йили Нукусда ЎзССР ФАнинг кўчма сессияси оролбўйи регионининг экологик истиқболларига оид конкрет илмий таклифларни киритган эди. Бироқ бу таклифлар маҳаллий партия, давлат органларининг эътиборидан четда қолиб кетди. Республикамиз олимлари, мутахассислари бу таклифларни амалга оширишда қатъият, принципиаллик кўрсатмади. Натижада, Орол денгизининг қуриб бориши билан боғлиқ экологик муаммо аллақачон регионал доирадан чиқиб, глобал аҳамият касб этди, чинакам фожиага айланди. Зеро, 60 йилларда Орол денгизининг сатҳи 65 минг км³, сув ҳажми 1100 км³ бўлиб, ўртача чуқурлиги 16 метр, бир литр сувнинг шўрланиш даражаси 10 грамм бўлса, кейинги 20 йил ичида 11,5 метрга пасайиб, сатҳи 18 минг км²га, суви айрим жойларда қирғоқдан 70100 км чекиниб, ҳажми икки баробардан ортиққа қисқарди. Минераллашиш даражаси 44 граммга ошганлиги натижасида унда яшовчи тирик организмлар қирилиб кетмоқда, биологик маҳсулдорлиги 5 мартадан кўпроққа камайди. Айрим тирик организмлар турлари мутлақо йўқ бўлиб кетиш арафасига келиб қолган. Бундан ташқари, Амударёнинг Орол денгизига қуйилиш дельтасидаги 600 минг гектар ернинг ўсимлик дунёси қуриб тамом бўлди. Бунга асосий сабаб, Орол денгизининг қуриб қолган жойларидан тузнинг босиб келишидир¹. Республикамизда болалар ўлимининг собиқ СССРда энг юқори бўлгани аҳоли саломатлигига бўлган муносабатнинг қандай даражада бўлганидан далолат беради. Шундай вазиятда мустақилликка эришган Ўзбекистон Республикаси аҳоли саломатлигини тиклаш ва соғлом турмуш тарзини шакллантиришга алоҳида эътибор бермаслиги мумкин эмас эди. Ўзбекистон ҳукумати ижтимоий ҳаётни тубдан ислоҳ қилишга киришганида аҳоли сиҳат саломатлигини таъминлашга қаратилган соғлиқни

¹ Мамашокиров С. Ваҳимами ёки ҳақиқат. Тошкент: ИҚТИСОД МОЛИЯ, 2012. 11 б.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

сақлаш соҳасини яхшилашни ҳам назарда тутди. Бу жараён уч босқични ўз ичига олди.

Биринчи босқич 1991-1998 йилларни ўз ичига олади. (Бу босқичлар ҳақида турли ёндашувлар, фикрлар мавжуд. Биз ижтимоий иқтисодий ислохотларнинг ўтказилиши билан боғлиқ, илм аҳли назарда тутадиган босқичларни гуруҳлашдан келиб чиқамиз) Бу босқичдаги вазифаларга профилактика тизимини тиклаш ва унинг самарали ишлашини таъминлашга эришиш, болалар ва оналар соғлигини муҳофаза қилиш хизматини такомиллаштириш, демография соҳасига оид рационал кўрсаткичлар ва нормалар ишлаб чиқиш, экологик хавф кучли бўлган вилоятлар, ҳудудларда юқумли касалликка қарши чора тадбирлар кўриш ва соғлом турмуш тарзини шакллантиришга оид маърифий тарбиявий ишларни мунтазам олиб бориш кабилар қиради. 1993 йили “Соғлом турмуш тарзи” давлат дастури қабул қилинади. Шу йили ёш авлодни соғлом, бақувват ва комил инсон қилиб тарбиялашда алоҳида ўрнатилган кўрсаткичларни мунтазам олиб бориш мақсадида I ва II даражали “Соғлом авлод учун “ордени таъсис этилади. Бугунга қадар мазкур орден билан 617 киши тақдирланган бўлиб, уларнинг аксарияти педагоглар ва тиббиёт ходимларидир.

Соғлиқни сақлаш соҳасидаги туб ислохотлар иккинчи босқичи (1998-2009) да 1998- 2005 йилларга мўлжалланган соғлиқни сақлаш тизимини қайта қуриш Давлат дастурининг қабул қилиниши билан боғлиқдир. Ушбу ҳужжатга кўра қишлоқ жойларида янги типдаги қишлоқ врачлик пунктлари барпо этиш, уларни зарур моддий техника ускуналари ва мутахассислар билан таъминлаш, икки босқичли(туман ва вилоят) даволаш тизимини яратиш, шошилиш ёрдам кўрсатиш институтлари фаолиятини тубдан яхшилаш, шошилиш ёрдам кўрсатиш илмий марказларини яратиш ва махсус тадқиқотлар доирасини кенгайтириш, “Оналар ва болалар скрининги”, генетика Давлат реестрини ишлаб чиқиш каби аҳоли учун ижтимоий тиббий аҳамиятга чора тадбирлар амалга оширилди. “сиҳат саломатлик” ва “Ўзбекистон тиббиёт журнали”, нодавлат нашрлари пайдо бўлди. Ўзбекистонда 1998 йил “Оила йили” деб эълон қилинди. Мазкур йилда ёш авлодни жисмонан ва ақлан етук қилиб тарбиялаш, болалар ўртасида спорт ва физкультурани ривожлантиришга

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

алоҳида эътибор қаратилди. Натижада болаларнинг соғломлаштириш машқлари, спорт билан шуғулланиши 2 мартага, яъни 34%дан 63%гача ўсди².

Учинчи боқич (2010- 2016) йилларни ўз ичига олади. Мазкур босқичда олдинги йилларда қабул қилинган Давлат дастурларини бажариш ва ниҳоясига етказиш, тиббиёт соҳасидаги муаммоларни ҳал этиш, экологик тарбия концепциясини ишлаб чиқиб уни тарбия ва таълим тизимига жорий этиш давом эттирилди. Бизнинг мавзумизга бевосита тааллуқли бўлгани 2010 йили “Баркамол авлодни тарбиялаш концепцияси” ва у билан боғлиқ “Баркамол авлод йили” дастурининг қабул қилинганидир.

2010 йили мамлакатимиз аҳолисининг 30 ёшгача бўлган қисми 64% ни ташкил этган. Умуман Ўзбекистонда ёшлар умумий аҳолининг мудом ярмидан кўпини ташкил этиб келган. Бу нафақат элимиз фахри, омади, шу билан бирга маълум бир ижтимоий муаммоларни келтириб чиқарувчи сабаб ҳамдир. У аввало ижтимоий иқтисодий, таълим тарбия, бандлик, демографик, маданий маиший ва тиббий хизмат турларини ташкил этиш кабилар билан боғлиқ муаммолардир. Баркамол авлодни тарбиялаш концепциясидан келиб чиққан ҳолда бутун диққат ва сарф харажатлар ёш авлодни жисмонан ва ақлан етук, интеллекти бой, ўзининг мустақил фикри ва ҳаётий мақсадлари бор шахс қилиб етиштиришга қаратилди. Бу аслида “Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида”ги Қонунининг, Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президентининг 2007 йил 18 майда қабул қилган “Ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб қувватлашга доир қўшимча чора тадбирлар тўғрисида”ги Фармони ва 2008 йилги “Ёшлар йили”да кўзда тутилган вазифаларнинг амалий давоми эди.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Муҳиддинов А. Тиббий маданият фалсафаси. Тошкент: Фалсафа ва ҳуқуқ институти нашриёти, 2009. 135136 б.
2. Каримова В. Саломатлик психологияси ёхуд соғлом бўлиш учун руҳиятни бошқариш сирлари. Тошкент: Янги аср авлоди, 2005.
3. Абилов У.М. Ўзбекистон тараққиётининг оптимистик руҳи /Маънавий маърифий, ғоявий жиҳатлари. Тошкент: Истиқлол, 2003. 9 10 б.

²Қаранг: Основнкие тенденции и показатели экономического и социального развития Республики Узбекистан за годк независимости (1990- 2010гг.) и прогнози на 2011- 2015 гг. Ташкент: Узбккистан, 2011. С.130.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

4.Мамашокиров С. Вахимами ёки ҳақиқат. Тошкент: ИҚТИСОД
МОЛИЯ, 2012. 11 б.

4. Гадоева Лобар Эргашевна. (2024). ВАЖНОСТЬ РАБОТЫ В
ЗДОРОВОЙ СЕМЬЕ. МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ:
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА, 2(4), 705–709.

5.Гадоева лобар Эргашевна. Ўзбек халқининг соғлом турмуш тарзи
учун этнотиббий маданиятнинг хусусиятлари. Имом Бухорий сабоқлари
журнали №2, 2020 й Б.88-91

6. Гадоева Лобар Эргашевна. Соғлом турмуш тарзининг замонавий
қарашларига оид бўлган тиббий модел. Ҳуқуқий маданиятни юксалтиришда
жамоатчилик таъсирини оширишнинг инновацион омиллари.(Республика
илмий-амалий конференцияси материаллари) Жиззах 2021 й Б.159-163